

Regeringens skrivelse

2007/08:33

Redovisning av kartläggning av systemet med
vinstandelsstiftelser

Skr.
2007/08:33

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 25 oktober 2007

Maud Olofsson

Mats Odell
(Finansdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnas en redovisning av en kartläggning av systemet med vinstandelsstiftelser i anledning av ett tidigare lämnat tillkännagivande från riksdagen.

Innehållsförteckning

Skr. 2007/08:33

1	Bakgrund.....	3
2	Gällande rätt.....	3
3	Redovisning av kartläggningen av systemet med vinstandelsstiftelser	4
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 oktober 2007.....	5

Riksdagen har tillkännagett som sin mening att regeringen bör låta göra en kartläggning av systemet med vinstandelsstiftelser (bet. 1997/98:SfU10, rskr. 1997/98:165). Kartläggningen bör därvid avse förekomsten av vinstandelsstiftelser, sammansättningen av deras styrelser samt ekonomin i stiftelserna.

Bakgrunden till tillkännagivandet är att riksdagen anser det värdefullt att anställda får ett större engagemang och större inflytande i det företag där de är anställda. För att kunna bedöma vinstandelsstiftelsernas betydelse för de anställdas inflytande i företaget anser riksdagen att en kartläggning av vinstandelsstiftelserna därför bör göras. Avsikten med vinstandelssystem är att göra de anställda delaktiga i företagets resultat, öka produktiviteten, sprida det individuella ägandet i företaget och öka känslan av samhörighet med företaget.

Den dåvarande regeringen gav med anledning av riksdagens tillkännagivande Statskontoret i uppdrag att kartlägga systemet med vinstandelsstiftelser. Statskontoret redovisade uppdraget i rapporten Vinstandelsstiftelser (2000:28).

2 Gällande rätt

Civilrättsliga regler för stiftelser och bestämmelser om tillsyn finns i stiftelselagen (1994:1220). Stiftelser vars destinatärkrets är bestämd undantas från huvuddelen av lagens tillämpningsområde (se 1 kap. 7 § stiftelselagen). Detta undantag kan vara relevant för stiftelser av nu aktuellt slag. Avgörande för i vilken utsträckning lagen är tillämplig blir om destinatärkretsen är bestämd eller inte.

En vinstandelsstiftelse bildas av de anställda eller av personalorganisationerna vid ett företag. Syftet med stiftelsen är vanligtvis att tillförsäkra de anställda del i företagets vinst. Normalt fungerar stiftelsen så att företaget ensidigt utfäster sig att visst år eller årligen lämna en viss del av sin vinst till stiftelsen. Stiftelsen förvaltar varje avsättning som en separat förmögenhetsmassa. När viss tid förflutit, t.ex. fem år, får den som varit anställd det år avsättningen ägt rum välja mellan att ta ut sin andel i förmögenhetsmassan eller att låta andelen stå kvar till dess den anställda går i pension.

Arbetsgivaren har en rätt att göra avdrag för avsättningar till en vinstandelsstiftelse. Denna rätt förutsätter enligt rättspraxis att de till stiftelsen lämnade medlen i huvudsak tjänar syftet att premiera de anställda för gjorda arbetsinsatser, att förvaltningen av medlen sker på sådant sätt att de anställdas rätt till utbetalning är tryggad och att tillgångarna vid upplösning av stiftelsen tillfaller dem som omfattas av stiftelsens ändamål.

En avsättning till en vinstandelsstiftelse beskattas inte hos den anställda och är inte heller sjukpenning- och pensionsgrundande. Inte heller ska arbetsgivaravgifter betalas vid avsättningen. Däremot ska företaget sedan den 1 januari 1997 betala särskild löneskatt på de avsatta medlen enligt lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster.

Utbetalning från en vinstandelsstiftelse är skattepliktig inkomst av tjänst för mottagaren. Utbetalningen utgör inte underlag för arbetsgivaravgifter och är inte sjukpenning- och pensionsgrundande om vissa förutsättningar är uppfyllda. Dessa förutsättningar är att de avsatta medlen ska ha varit avsedda att vara bundna i stiftelsen i minst tre kalenderår, tillkommit en "betydande del" (minst en tredjedel) av de anställda på likartade villkor och inte lämnats till företagsledare, delägare eller närstående i fåmansföretag eller fåmansägt handelsbolag.

3 Redovisning av kartläggningen av systemet med vinstandelsstiftelser

Utifrån de studier som finns om vinstandelsstiftelser och genom egeninitierade studier på detta område, har Statskontoret kunnat uppskatta antalet vinstandelsstiftelser till 391, representerande 283 företag. Det sammanlagda förmögenhetsvärdet för dessa stiftelser uppgick enligt 1999 års taxering till drygt 15 miljarder kronor. En stiftelse stod ensam för 56 procent av det samlade förmögenhetsvärdet (8,5 miljarder kronor). Av det resterande samlade förmögenhetsvärdet stod vinstandelsstiftelser med mer än 100 miljoner kronor i förmögenhet representerande 12 företag för 36 procent och övriga vinstandelsstiftelser representerande 270 företag för 8 procent. Statskontoret har när det gäller antalet anställda som omfattas av vinstindelning hänvisat till slutsatsen i en rapport från Landsorganisationen i Sverige. Av denna framgår att 13 procent av alla anställda år 1998 hade delaktighet i vinst genom vinstandelar (Rapporten Röster om facket och jobben, rapport nr 3, 1999). Det motsvarar enligt Statskontoret ungefär 460 000 anställda på den svenska arbetsmarknaden.

Hur styrelsen i en vinstandelsstiftelse ska vara sammansatt anges i stiftelsens stadgar. Enligt Statskontoret utgör i allmänhet de anställda en majoritet av antalet ledamöter i styrelsen.

Statskontoret framhåller i sin rapport att beräkningsgrunden för det vinstandelsbelopp som fonderas i stiftelsen beslutas årligen av arbetsgivaren och meddelas de anställda inför eller i början av det verksamhetsår som vinstandelen grundar sig på. Utgångspunkten är då ofta ekonomiska nyckeltal, vanligen någon form av avkastningskrav. Vinstandelsstiftelsens medel ska enligt Statskontoret förvaltas på sådant sätt att de anställdas rätt till utbetalning är tryggad. Att så sker är också en av förutsättningarna för företagets skattemässiga avdragsrätt vid avsättningsstillfället till stiftelsen. I stiftelser där onoterade företag gjort avsättningen förvaltas medlen vanligen genom placeringar i börsnoterade aktier samt i svenska och utländska aktie- och räntefonder. I börsnoterade företag förekommer i regel ett inslag av aktier i det egna bolaget samt en kombination av andra värdepappersplaceringar.

Mot bakgrund av den nu redovisade kartläggningen om förekomsten av vinstandelsstiftelser, sammansättningen av deras styrelser samt ekonomin i vinstandelsstiftelserna, får riksdagens tillkännagivande anses besvarat.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 oktober 2007

Närvarande: Statsrådet Olofsson, ordförande, och statsråden Odell, Bildt, Leijonborg, Erlandsson, Torstensson, Hägglund, Björklund, Malmström, Sabuni

Föredragande: statsrådet Odell

Regeringen beslutar skrivelse Redovisning av kartläggning av systemet med vinstandelsstiftelser